

UVOD

O standardima akademskog pisanja

Standardi korektnog citiranja i akademskog pisanja već su dobro prihvaćeni u savremenom svijetu, a kod nas se još uvijek pojavljuju novi tekstovi pisani bez poštivanja standarda, tekstovi koje je teško pratiti, odnosno čije izvore i dokaze razumiju samo autori ili vrlo uzak krug upućenih. To se posebno prepoznaje u mnogim magistarskim i doktorskim radnjama gdje je glavni cilj magistrirati, pri čemu dokazi hipoteza i nalazi ostaju u tabelama, formulama i obrascima koje često ni autori ne mogu potpuno objasniti. Naučne činjenice moraju biti jasno prikazane a stručni radovi pisani jezikom koji razumiju oni kojima je rad namijenjen. U tu svrhu služe standardi akademskog pisanja i citiranja.

Ovdje se neću baviti svim standardima akademskog pisanja, nego prvenstveno APA standardima, a potom onim stilovima koji omogućuju jasan pregled gdje smo trenutno u pisanju i šta treba učiniti da naučno pisanje dosegne potrebne standarde. Zašto u prvom planu o Apa standardima? Zato što su APA standardi danas predominantni u društvenim i humanističkim naukama i zato što ćemo poštivanjem tih standarda svoje kadrove i svoje radove lakše približiti savremenom svijetu. Naime, već decenijama u našoj stručnoj i naučnoj publicistici srećemo radove koji su na svjetskom nivou, ali ih ne nalazimo u savremenim časopisima koji izlaze na svih pet kontinenata. Razlog tome je što ti radovi nisu pisani po savremenim standardima. Upravo te, najrasprostranjenije standarde – APA, ovdje želim detaljno prenijeti našoj stručnoj i prosvjetnoj javnosti. Pošto kao ključan izvor koristim najnovije standarde date u petoj svesci (Publication manual of the APA, 2007), biće potrebno „bezbroy puta“ citirati ovaj izvor, što može izgledati prilično zamorno, ali je korist ispred tog zamora. Zašto ne uraditi prevod teksta? Tri su razloga za to. Prvi, ovdje nam treba što sažetiji tekst, priručnik koji se lako koristi. Drugi, brojna jezička prilagodavanja i objašnjenja učinili bi prevod prilično autorizovanim, odnosno neoriginalnim. Treći razlog je što su zbog pravopisa bile potrebne određene alternative kako bi naši autori korektno pripremili tekst na maternjem jeziku a ujedno mogli isti tekst pripremiti za izdanje na engleskom jeziku.

Model po kome je rađena ova knjiga je jednostavan: prvo su data pravila sa primjerima i njihova tumačenja, odnosno objašnjenja. Nakon svakog naslova izlistana su sva pravila obrađena u tom naslovu. Pod sljedećim naslovom obrađena su druga pravila, a na kraju tog naslova izlistana su pravila za probleme pisanja vezane uz taj naslov. Uz svako izlistano pravilo data je stranica na kojoj je naveden primjer i objašnjeno to pravilo. Tako smo dobili 300 APA pravila i 70 pravila Čikago stila. Ostali stilovi su samo kratko objašnjeni kako bi čitalac ove knjige imao uvid u onaj set pravila i principe koje ne slijedi APA ili Čikago stil. Nema sumnje da će se skoro svaki čitalac, poslije prorade ove knjige, opredijeliti za APA stil jer je to stil koji danas preovlađuje, a svojim pravilima se prepoznaje kao najprosperitetniji u odnosu na druge stilove naučnog pisanja.

Kako koristiti ovaj priručnik? Najbolji način je preko naslova i podnaslova u *Sadržaju* tražiti odgovore na pitanja koja nas zanimaju pri radu na tekstu. Primjeri su dati u okvirima, suženo i dva pointa sitnijim fontom, a objašnjenja u otvorenom tekstu uz dodatne napomene u fusnotama. Namjera mi je da obezbijedim što kraći put do razrješenja dileme pri pisanju. Na primjer, ako nam nije jasno kako parafrazirati, u sadržaju ćemo potražiti podnaslov *Parafraziranje* i na tom mjestu brzo naći odgovor na dilemu koju imamo pri pisanju.

Standardi nisu dati jednom zauvijek. Oni se mijenjaju kako se razvija nauka i ljudska komunikacija. Osnovni cilj i princip ovdje je obezbijediti što kraći put do primarnog izvora. Najgora opcija je ne navesti izvor, makar i posredno ako već nismo u mogućnosti da ga navodimo iz prve ruke.

Kratak istorijat

Prve osnove međunarodnih standarda pisanja možemo vezivati za 1928. godinu, kada se grupa izdavača antropoloških i psiholoških časopisa sastala u Medison Bentliju (SAD), gdje su se dogovorili oko elementarnih instrukcija za pisanje i objavljivanje radova. Izvještaj sa ovog sastanka publikovan je 1929. godine na sedam stranica pod naslovom *Psychological Bulletin*; danas je to poznati časopis Američke psihološke asocijacije (APA). Osnovna namjera ovih instrukcija bila je da se otklone zabune ili sumnje oko toga koji članak može biti publikovan, a koji ne (Publication manual of the APA, 2007, str. xix). Tokom godina ove instrukcije su revidirane i mijenjane, da bi 1952. godine bile objavljene na 60 stranica pod naslovom *Publication manual* (ibidem).

Prošlo je 22 godine do publikovanja sljedećeg izdanja, 1974. godine, na 136 stranica. Treće izdanje publikovano je na 208 stranica 1983. godine a četvrto na 368 stranica 1994. godine. Ovaj rad posvećen je petom izdanju, publikovanom na 439 stranica 2007. godine (ibidem). Van-kuverski sporazum i Apa standardi (American Psychological Association) krajem dvadesetog vijeka postali prepoznatljiv okvir u kome se kreće većina institucija i autora, poznatijih naučnih i stručnih časopisa i izdavačkih kuća. Potreba da napišem ovaj tekst nastala je upravo zato što se ti standardi kod nas slabo primjenjuju i sporo ugrađuju. Još uvijek kod nas srećemo citiranje u fusnotama, izostavljanje ključnih činjenica o navedenim izvorima, krivo i nepotpuno navođenje izvora i slično. Ove nedorečenosti i nepreciznosti dovode do narušavanja standarda naučne časti i poštenja.